

Verden på vandring

Økonomisk utvikling er ikke mulig uten industriens økende avkastning.

Av Erik S. Reinert | Publisert: onsdag 20. aug 2008

Når Alfred Marshall, nyklassisk økonomis grunnlegger, forklarer årsakene til folkevandringer, viser han til Bibelens skapelsesberetning der Abrahams og Lots folk skilte lag fordi de var blitt så mange at landet ikke kunne bære dem lenger (Genesis 13:6). Befolkningsøkningen møter landbrukets avtagende avkastning: minskende produksjon for hver ny åker (fordi det beste landet alt er i bruk) eller for hver ny person som settes i arbeid (fordi det allerede er for mange i potetåkeren). John Stuart Mill – nylig beskrevet som en «liberal gigant» av Civita – sa rett ut at dersom man ikke forstår avtagende avkastning til bunns er det ikke noen vits i å fortsette å studere fattigdom. Mill har helt rett, og hans innsikt er hyperaktuell i dag.

Renessansens byer skapte for første gang det motsatte av avtagende avkastning, nemlig produksjon under økende avkastning: for hver produsert enhet synker kostnadene istedenfor å stige. Dette er typisk for avansert håndverk og industri. Dagens folkevandringer er helt tydelig fra land der produksjonen er preget av avtagende avkastning (landbruk og råvareproduksjon) og til land der produksjonen er preget av økende avkastning (industri og avanserte tjenester). Ny teknologi rokker ikke ved den grunnleggende forskjellen mellom avtagende og økende avkastning. Verdens rundt 50 «failed or failing states» – nasjoner der selve statsstrukturen er i ferd med å kollapse – har alle det til felles at andelen av industrien i landets BNP ikke overstiger rundt seks prosent.

Bruddet i WTO-forhandlingene kan være begynnelsen på en ny og bedre utvikling. Berlinmurens fall skapte en kort historisk parentes der man trodde at frihandel under alle forhold ville skape inntektsutjevning. Nå har vi sjansen til å ta tilbake John Stuart Mills virkelighetsforståelse: økonomisk utvikling er ikke mulig uten industriens økende avkastning. Mill erklærte at fattige land måtte få lov å bygge opp sin industri; hos oss ble dette kalt oppfostringstoll (infant industry protection).

Skal vi følge Mills og Marshalls logikk finnes det bare to løsninger på Den tredje verdens fattigdom. Den ene er at vi tillater menneskene i «failed or failing states» den type aktiviteter som gjorde oss selv rike (industri og andre aktiviteter med økende avkastning og store synergieffekter). Følger vi dette prinsippet i WTO vil fattige land få beskytte sin industri, mens rike land får beskytte sitt landbruk (det vil de gjøre uansett). Den andre er at vi erklærer fri innvandring slik at de noe over tre milliarder fattige kan flytte til rike land. Dette er tydeligvis det beste for Civita-lederen «både moralsk og ut fra et nytteperspektiv».

For noen år siden gjorde det inntrykk på meg da årets beste student ved Limas handelshøyskole ESAN – der jeg var gjesteforeleser – emigrerte til Canada, der han bare fikk oppholdstillatelse i Northern Territories og en jobb med å vaske gulv. I avindustrialiserte land finnes det minimalt med jobber for de velutdannede, og hundrevis av millioner av mennesker vil gjerne flytte til rike land.

Nå har riktignok Norge et komparativt fortrinn i god plass, og er vi først ute med fri innvandring kan vi sikre oss en stor andel av de potensielle innvandrerne. Men vi tror egentlig ikke at NHO – som finansierer Civita – for alvor mener at vi etter petroleumsalderen skal

spesialisere oss på fri innvandring og asylmottak.

Det finnes jo også en mulighet for at NHOs strategi er basert mer på politiske enn på økonomiske resonnementer. Civitas forbilde, svenske Timbro, skryter åpent av at de bruker Bush' sjefsmanipulator Karl Rove som rådgiver. Fra det vi har sett av hans logikk ville en strategi for Norge være omtrent som følger: For å temme et obsternasig folk er det beste dere kan gjøre å bruke det utgamle trikset med å skape en ekstern fiende. Skaff folk noen etniske konflikter de kan bli opptatt av; intet er som å gi nordmenn noen lutfattige og plagede mennesker på asylmottak som de kan være redde for, så glemmer de solidariteten og at innvandringen gjør at lønningene deres vil falle.

Strategien er rett ut av Naomi Kleins bok «The Shock Doctrine». Enten må vi be NHO være så snille å slutte å manipulere oss, eller vi må sørge for at Sivilforsvaret deler ut Kleins bok for å styrke nordmenns immunforsvar mot å bli manipulert. Også USAs annen president John Adams hadde rett da han sa: «Friheten kan ikke bevares uten et opplyst folk.»
